

Regionalni center Zveze za tehnično kulturo Slovenije s sedežem v Murski Soboti
Pomurska akademsko znanstvena unija
Občina Šalovci
Osnovna šola Šalovci

in

Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v
Ljubljani

SIMPOZIJ »BORUT BRUMEN – ETNOLOG IN MIROVNIK«

**21. - 22. julij 2006, Markovci in Šalovci,
Prekmurje**

Povzetki referatov

Dr. **Bojan Baskar**, prof., Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za sociologijo
Aškerčeva 2, Ljubljana, e-pošta: bojan.baskar@ff.uni-lj.si

BORUT BRUMEN MED EVROPO IN AFRIKO

Prispevek je refleksija o Brumnovih intelektualnih itinerarijih na splošno in o evoluciji njegovih etnološko-antropoloških raziskovalnih interesov posebej. Slednji bodo obravnavani predvsem v perspektivi evolucije njegovih regionalnih osrediščenj (Evropa, Mediteran, Severna Afrika).

Dr. **Jože Hudales**, asist., Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

Aškerčeva 2, e-pošta: joze.hudales@guest.arnes.si

BORUT BRUMEN IN AKTIVISTIČEN KONCEPT MUZEJEV

Avtor v svojem prispevku analizira predvsem diplomsko delo Boruta Brumna *Razvoj etnološkega muzealstva na Slovenskem: zgodovina in možnosti razvoja etnološkega oddelka Pokrajinskega muzeja v Murski Soboti* iz leta 1987 in jo umesti v tedanjo muzejsko teorijo in prakso.

Posebno pozornost nameni Brumnovi »sodobni aktivistični koncepciji muzeja«, ki jo Brumen vidi kot edini možni odgovor kulturni birokraciji, ki s svojimi postopki preveč »institucionalizira muzeje in marginalizira njihov družbeno vlogo na reprezentančen nivo«.

Tak muzejski koncept je bil zagotovo prvo (in hkrati zelo zgodnje) razmišljanje o socialnih in družbenih obvezah muzejev – ti se morajo po mnenju mnogih muzeologov v novem tisočletju postaviti v vrsto tistih kulturnih institucij, ki so neke vrste družbeni korektiv in delujejo tudi kot generatorji socialnih in družbenih sprememb.

Alenka Černelič Krošelj, prof. umetn. zgod. in univ. dipl. etnol. in kult. antrop., Valvasorjev raziskovalni center Krško

Cesta Krških žrtev 23, Krško, e-pošta: alenkack@volja.net

SOOBLIKOVANJE REGIONALNIH IDENTITET

Avtorica bo predstavila »zgodbo« o sooblikovanju ene izmed regionalnih identitet, ki jih v statističnih regijah Dolenjska in Spodnje Posavje definira vinska kultura oziroma vino »cviček«. Kaj (kakšna) je (so) torej regionalna(e) identiteta(e) na Dolenjskem in v Posavju in v kolikšni meri je odvisna ali povezana s cvičkom?

Pri razmišljanju o identiteti(ah) sledi razumevanju identitete – isto(vetno)sti – kot absolutne identičnosti ali razločevanja in se »naslanja« na Brumново opredelitev, da je ideja isto(vetno)sti je »tako osvetljena iz dveh zornih kotov, zato pojem identitete simultano ustvarja dve možni razmerji primerjav ljudi ali stvari: podobnost na eni in razliko na drugi strani« (Brumen 2000: 72). Regionalna identiteta je lastna posamezniku ali skupini: »Termina identiteta pravzaprav sploh ne moremo uporabljati v ednini, kajti že ljudske (popular) identitete obsegajo občutek pripadnosti, narodu, regiji, mestu ali vasi, poklicu in končno, razredu oz. socialnemu sloju. Ter, kakopak, spolu in posamičnim presekom glede na sodbe okusa in izbire življenjskega sloga. Zato so identitete ne le večplastne, fluidne in dogovorne, temveč jih posameznik tudi izbira (oz. jim daje prednost) glede na situacijo.« (Muršič 1997: 233)

Osebne in skupinske identitete se razlikujejo in velikokrat prekrivajo. Regionalna identiteta na Dolenjskem in v Posavju je ena izmed skupinskih identitet – pridelovalcev in "odjemalcev" cvička in hkrati vseh prebivalcev tega območja. »V etnologiji in socialni antropologiji ločimo dva temeljna pogleda na socialne interakcije, pri katerih se formirajo kolektivnosti in kolektivne identitete: pri prvem se pripadniki skupnosti sami prepoznajo kot kolektiv, vedo, kdo in kaj so; ljudje pa se lahko tudi ne zmenijo za svojo pripadnost skupnosti ali pa okolica zanika in ne priznava obstoja skupnosti.« (Brumen 2000: 78)

S primeri, ki jih bom navedla v prispevku, lahko »dokažem« oziroma iščem dokaze za skupinsko identiteto in za kolektivno zavedanje pripadanja tej »zamišljeni« skupnosti.

Referenci:

Brumen, Borut, 2000, *Sv. Peter in njegovi časi. Socialni spomini, časi in identitete v istrski vasi sv. Peter*. Ljubljana: Založba/*cf. Oranžna zbirka.

Muršič, Rajko, 1997, '»Razkritje krinke«: O lokalno-globalnih identifikacijah.' *Traditiones* 26: 223—236.

Katarina Juvančič, MR asist., univ. dipl. etnol. in kult. antrop., Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

Aškerčeva 2, Ljubljana, e-pošta: katarina.juvancic@guest.arnes.si

IMAGINARIJ KELTSKE GLASBE. PRIMER KALEDONIJA

V predstavitvi bo avtorica skušala pojasniti nastanek in razširjanje glasbenega žanra, ki ga danes poznamo pod imenom 'Celtic music' (keltska glasba). Pri tem bo pozorna na ideološke mehanizme, ki se vpletajo v percepcijo »keltskosti« kot strukture občutja in kot glasbenega žanra. Ob tem jo še posebej zanima, ali keltska glasba in njeno ustvarjanje predstavlja eno od veziv (glasbene) skupnosti ali gre zgolj za odtujeno, skozi medije posredovano in konzumirano blago? Predstavitev bo vezana predvsem na primere sodobne keltske glasbe s Škotske.

ROMI - EVROPSKI NAROD BREZ DRŽAVE

V sodobni Evropi, v kateri je kulturna raznolikost uradno deklarirana vrednota, delujejo in nastajajo številna gibanja, združenja, organizacije in ustanove za priznavanje pravice do drugačnosti, za odpravo diskriminacij in za toleranco. Lahko rečemo, da je raziskovanje položaja Romov na tej ravni ena glavnih prioritet mednarodnih organizacij in razvejanih donatorskih mrež. Razprave o identiteti Romov s sabo prinašajo sicer zapoznelo spoznanje, da so prav Romi, evropski narod brez države, prvi znanilci in protagonisti ideje o Evropi brez meja.

Njihov vrednostni sistem in način življenja je bil moteč element v oblikovanju nacionalnih držav, ki so gradile hierarhične modele skupnega življenja posameznikov in skupin. Skozi zgodovino so Rome pregnjali in zatirali zaradi potujočega načina življenja, istočasno pa so jih ravno zaradi tega tudi opevali v literaturi in glasbi kot nosilce svobode in romantike.

Pravni ukrepi so bili Romom apriori sovražni, saj so oblasti v sodobnih evropskih državah odkrito uporabljale različne metode prisilne asimilacije. Zgodovinski viri pričajo o obveznih popisovanjih Romov in pripravi seznamov za izgon nezaželenih ter o načinih »civiliziranja« in prevzgoje, ki so jih izvajali v odnosu do Romov zlasti v času razsvetljenstva. Nekatere paternalistične vsebine teh pristopov so se ohranile tudi v najnovjšem obdobju, ki ponuja vzorce za integracijo ali vključevanje marginalnih skupin zgolj v okviru vnaprej določenih in predvidljivih shem.

Mag. **Boštjan Kravanja**, asist., Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

Aškerčeva 2, Ljubljana, e-pošta: bostjan.kravanja@guest.arnes.si

ETNOGRAFSKA PRISOTNOST V ODNOSU DO OČITNOSTI V ŠRILANKI

V teoriji etnografije in različnih refleksijah, ki so povezane z antropološkim terenskim delom, je očitnost samoumevno ovržena kot nezadostna poučenost o posameznem pojavu, dogodku, osebi, skupini ljudi itd. Brez očitnosti pa etnografsko znanje kljub kasnejšim analizam, kontekstualizacijam in primerjavam, ki ga nenazadnje bistveno spremenijo, ne bi moglo nastati.

V prispevku bo avtor na podlagi različnih vrst interakcij, ki jih med seboj iz različnih motivov prakticirajo tujci in domačini v Šrilanki, poskušal slediti nastajanju etnografskih zapisov. Pri tem se bo posebej posvetil očitnosti kot nujnemu elementu etnografskega znanja, ki je v antropoloških besedilih vedno prisoten, a hkrati nereflektiran.

Na drugi strani predstavlja medkulturnost široko uveljavljen koncept, ki pa lahko postane problematičen v okvirih etnografskega dela. V tem smislu se v prispevku sprašuje o statusu etnografskih praks v antropoloških zapisih.

Mag. **Franc Kuzmič**, višji kustos, Pokrajinski muzej Murska Sobota
Trubarjev drevored 4, Murska Sobota, e-pošta: franc.kuzmic@guest.arnes.si

RAZISKOVANJE IN OBDELAVA DOMOZNANSTVA KOT NENEHEN PROCES

V prispevku bo avtor poskusil obdelati vse dosedanja prizadevanja, ki se glede domoznanstva nanašajo na Prekmurje, in v drugem delu prispevka vključitev Boruta Brumna v domoznansko delo v Prekmurju, njegov delež pri tem in nato nadaljevanje drugih na že zakoličenih temeljih.

Dr. **Bogdan Lešnik**, doc., Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo
Topniška 51, Ljubljana, e-pošta: bogdan.lesnik@fsd.uni-lj.si

TRDNJAVA SLOVENIJA

Avtor bo predstavil postopek pridobivanja vizuma za vstop državljanov "tretjega sveta" v Slovenijo. Postopek je enak kakor za schengensko območje, čeprav Slovenija ni v njem in tujec, ki vstopi v Slovenijo na podlagi vizuma, v tem času ne more nikamor drugam.

Poleg tega je v Slovenijo zaradi šibkih povezav z bolj oddaljenim svetom izredno težko priti, saj mora tujec večkrat prestopiti, navadno tudi znotraj Evrope, kjer vsakokrat potrebuje tranzitni (ali vsaj letališki) vizum.

Vstop je tako težak, da bi lahko govorili kar o državni ksenofobiji, vsekakor pa je Slovenija s tem še bolj odmaknjena od sveta, ki ni v njeni neposredni bližini.

SOBIVANJE TREH KULTUR V ISTRI: ETNOMUZIKOLOŠKI VIDIK

Zgodovinsko in geografsko gledano je razumljivo, da se na istrskem polotoku, ki je umeščen v srednjeevropski prostor, čuti prisotnost treh različnih kultur – slovenske, hrvaške in italijanske. Že celo tisočletje živijo v Istri pripadniki omenjenih kultur, ki jih je zgodovina večkrat združevala in delila. In vselej so bili, ko so se dogajale spremembe, potisnjeni v ozadje. Istra je bila vedno mejnik različnih civilizacij, etničnih skupin in državnih entitet, ter kot taka zanimiv predmet politike. In tako je še danes.

V Istri lahko govorimo o multikulturaciji, ko se Istrani sicer zavedajo različnosti, vendar delujejo neodvisno od drugačnih, interkulturaciji, ko je medkulturalna komunikacija med ljudmi vzpostavljena, vendar le teoretično, ker v praksi ne zaživi, in transkulturaciji, ko je prisotno sprejemanje in prevzemanje vrednot med kulturami, ki vodi k medsebojnemu spoštovanju in mirni koeksistenci.

Prispevek predstavlja omenjene tri pristope v etnomuzikološki domeni z emskega in etskoga stališča. Strokovnjaki, ki izhajajo iz Istre in se ukvarjajo z raziskovanjem različnosti glasbenih kultur v Istri, so namreč drugačnega mnenja kot raziskovalci, ki prihajajo od drugod. Mnenja se razlikujejo celo glede na to ali prihajajo iz slovenskega, hrvaškega ali italijanskega okolja. Iz tega sledi, da so mnenja strokovnjakov zelo subjektivna. Najbolj objektivno sliko glasbenega življenja v Istri nam lahko ponudijo le ustrezne primerjave raziskav in pristna pričevanja Istranov.

Mag. **Uršula Lipovec Čebtron**, asist., Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

Aškerčeva 2, Ljubljana, e-pošta: ursula.lipovec-cebron@guest.arnes.si

AZIL IN AZILNA POLITIKA V SLOVENIJI

Na podlagi večletnega terenskega dela v azilnem domu, med prosilci za azil in osebami s statusom begunca bo avtorica v prispevku predstavila nekatere dileme slovenske azilne politike ter analizirala posamezne spremembe v opredeljevanju institucije azila v zadnjih desetih letih.

Obenem bo prispevek poskušal predstaviti posamezne posledice, ki jih ima azilna politika za prosilce za azil v Sloveniji ter osvetliti njihovo dožemanje lastnega položaja.

Avtorica bo podala tudi nekatere preliminarne ugotovitve o vlogi nevladnih organizacij, ki delujejo na tem področju ter analizirala prednosti in omejitve antropološkega raziskovanja teh tematik.

KOZJANSKI PARK – MED REALNOSTJO IN ŽELJAMI

Zavarovana območja naj bi predstavljala prostor, kjer je prisotna težnja po trajnostnem (sonaravnem) razvoju, s katerim se v svetu vedno več ukvarjajo. S politiko sonaravnega razvoja naj bi institucija parka zagotavljala temeljne razvojne interese prebivalstva. Upravljavca zavarovanega območja naj bi sodeloval z lokalnimi skupnostmi pri doseganju namena zavarovanja in zastavljenih ciljev varstva in razvoja. V zavarovanih območjih naj bi konkretna ureditev življenjskih in delovnih razmer lokalnega prebivalstva obsegala rešitve predvsem za ustavitev upadanja števila lokalnega prebivalstva, usposabljanje domačega prebivalstva za vodenje in izvajanje novih dejavnosti v okviru parka, vzpostavitev sistema spodbud in nadomestil ipd.

Raziskava avtorice je pokazala, da Kozjanski park za prebivalce še ne pomeni privilegija. Na območju KP je tako kljub 20-letni prisotnosti Parka še vedno problem izseljevanje mladih, pomanjkanje delovnih mest ipd, prav tako se prebivalci parka ne identificirajo z njim. Prebivalce Kozjanskega parka oziroma konkretno občine Bistrica ob Sotli moti predvsem neobveščенost o delu parka ter slaba komunikacija. Želijo si tudi več pomoči in svetovanja.

Ključni moment pri razvoju območja, na katerem se razprostira Kozjanski park, predstavlja skupno načrtovanje lokalnih skupnosti in Zavoda KP. Velik tržno-ekonomski potencial bi lahko predstavljal razvoj turizma in kmetijstva, ki bi hkrati z izobraževanjem domačinov morda pomagal pri odločitvah mladih, da bi ostajali na Kozjanskem.

Da bi torej življenje v Kozjanskem parku v bodoče res postalo privilegij, bi bilo potrebno najprej izboljšati komunikacijo med zaposlenimi v parku ter prebivalci, poskrbeti za boljšo obveščенost in skupaj načrtovati razvojne strategije.

Zavedati se je samo potrebno, da park živi zaradi prebivalce in zanje ter sam zase ne bi mogel obstajati.

Dr. **Dimitrij Mlekuž**, asist., Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo
Aškerčeva 2, Ljubljana, e-pošta: dimitrij.mlekuz@guest.arnes.si

PREDEN SO OVCE JEDLE LJUDI: PREDKAPITALISTIČNE OBLIKE PASTIRSTVA

Avtor izhaja s pozicije »radikalne defamilirizacije« starega pastirstva: moderne, etnografsko dokumentirane pastirske prakse so rezultat nastajanja kapitalizma in nam ne morejo pojasniti produkcijskih odnosov starega (predkapitalističnega) pastirstva.

Proizvodne odnose starih pastirstev poskuša razumeti v kontekstu gospodinjske proizvodnje za porabo (»domačijskega načina proizvodnje«) in raziskuje različne oblike starega pastirstva skozi dihotomijo med izrabo čred za mleko in meso (»mesojedo« in »mlečno« pastirstvo) ter dihotomijo med pastirstvom specializiranih čred drobnice in diverzificiranih čred, v katerih prevladuje govedo.

Dr. **Rajko Muršič**, izr. prof., Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo,

Aškerčeva 2, Ljubljana, e-pošta: rajko.mursic@ff.uni-lj.si

POGLEDOVANJE NAVZVEN, MOTRENJE NAVZNOTER, ČUTENJE OD ZNOTRAJ IN PRITISKI VIDEZA ALI O PANKOVSKI ANTROPOLOGIJI

Avtor bo najprej strnjeno predstavil podobnosti in razlike pri ukvarjanju z izzivalnimi politično-zgodovinskimi temami, ki sta ju prinesli obmejni vaški etnografski raziskavi Boruta Brumna v sv. Petru in avtorjeve izkušnje s Trat. Pri tem bo opozoril na potrebo po stalnem preučevanju marginalnih in/ali marginaliziranih prostorov na domačem in tujem terenu, ki narekuje dvojno kritično držo: do lastne notranje pozicije in do pozicij moči, ki narekujejo ravnanje znotraj in zunaj neke emske pozicije.

V drugem delu referata bo razpravljajal o težnjah po obravnavanju drugega in drugačnega v šolskem sistemu, kar je bila tudi zadnja raziskovalna tema, ki jo je nameraval Borut Brumen izpeljati v Nigru. Avtor bo predstavil nekaj rasističnih skic iz nekega našega ne tako nedavnega učbenika geografije in opozoril na skupne korenine rasizma, ksenofobije, homofobije in uničevanja prostorov drugačnosti v sodobni Sloveniji.

Jelka Pšajd, univ. dipl. soc. in etnol. ter kult. antrop., kustodinja, Pokrajinski muzej Murska Sobota

Trubarjev drevored 4, Murska Sobota, e-pošta: jelka.pšajd@guest.arnes.si

PROJEKT ZBIRANJA »GRDIH« BESED V POKRAJINSKEM MUZEJU MURSKA SOBOTA

Prvotni in glavni namen projekta, ki je nadaljevanje projekta *Odi, ka ti poven* iz leta 2004, je bil zbrati ustno dediščino, ki izginja, hkrati pa je del našega vsakodnevnega izražanja, vendar se zaradi etikete grdega in sramotnega ne zapisuje in pospešeno izginja. Avtorjem projekta se je zdelo pomembno zapisati vse tiste »grde« izraze, ki so v tem času prisotni pri ljudeh.

Geografsko so lahko s pomočjo srednje- in osnovnošolcev zajeli celotno pomursko regijo (Prekmurje, Prlekijo, Slovenske gorice), pokrajino, za katero je »muzejsko« zadolžen muzej v Murski Soboti. Ker pa je porabski jezik oziroma narečje del prekmurskega narečja, so zbrali in zapisali tudi porabske grde besede.

Zbrane grde besede so rezultat vprašalnikov, ki so jih poslali srednjim in osnovnim šolam v Pomurju, terenskega raziskovanja in sprotnega zapisovanja, naključnega zapisovanja v različnih situacijah in pogovorov, nekaj besed pa je v pomurski in porabski literaturi že zapisanih. Pri projektu je sodelovalo veliko ljudi: osnovnošolci ter srednješolci, posamezniki in posamezne pripovedovalke in pripovedovalci.

Sodelavci projekta niso iskali izvira besed; kriterij za »pomursko« in »porabsko« je bil naslednji: anketirani in vprašani so iz Pomurja in Porabja, torej Pomurci in Porabci. So tisti, ki živijo v tem prostoru in uporabljajo zbrane grde besede v vsakodnevnih situacijah, vzeli so jih za svoje, nekatere izgovarjajo (ali so jih) v prekmurskem, prleškem in porabskem narečju, nekatere pa izgovarjajo v privzetem narečju ali jeziku (hrvaške, madžarske in nemške privzete besede).

V neposrednem stiku z informatorji so pri zbiranju grdih besed nemalokrat imeli težave, saj so pogosto odgovorili, da težko izustijo grdo besedo.

Končni rezultat je knjižica z naslovom *Še zdaj, na ta sveti den, moreš preklinjati?*

Ker pa ustna dediščina¹ najbolj izginja, nadaljujejo s terenskim delom zbiranja domačih hišnih imen v Pomurju in v Porabju.

¹ S smrtjo posameznika kot nosilca zgodovinskega spomina, védenja in znanja o lokalni in individualni preteklosti izgine vsa ta nezapisana dediščina.

Dr. **Mojca Ramšak**, doc., Institutum Studiorum Humanitatis – Fakulteta za podiplomski humanistični študij, Ljubljana

Breg 12, Ljubljana, e-pošta: mojca.ramsak@guest.arnes.si

OPRAVLJANJE IN OBREKOVANJE NA DELOVNEM MESTU: ZABAVA ALI PSIHOLOŠKO NASILJE?

Hodniki, kadalnice, garderobe, toaletni prostori, službeni vhodi, očem skriti vogali, čikpavze, jutranje in opoldanske kave, odmori za malico itd. so prostori in trenutki na delovnih mestih, kjer se izmenjuje strateško blago – novice – in kjer se neformalno spreminjajo ali ohranjajo vloge nadrejenosti in podrejenosti, dela in nedela, avtoritete in enakosti.

Z zgodbami, ki nastajajo kot del delovnega procesa, a niso delo, se vrši blagovna menjava, gladijo se medsebojni konflikti in nastajajo novi.

Izmenjava opravljenih in obrekljivih informacij ima več namenov: krepi ugled poklica ali stanovske skupine, primerja delovne dosežke, izraža zaskrbljenost, ohranja ali spreminja položaj določenih posameznikov, nadzoruje zaposlene, zabava.

Dr. **Jaka Repič**, asist., Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

Aškerčeva 2, Ljubljana, e-pošta: jaka.repic@ff.uni-lj.si

PROSTORI SOOČANJA ALI IZKLJUČEVANJA? MIGRACIJSKI PROCESI, NEENAKOST IN MULTIKULTURALIZEM V ŠPANJI

V prispevku namerava avtor prikazati nekatere značilnosti migracijskih procesov v Španiji in negativne odzive na množično (ilegalno) ekonomsko imigracijo, ki je postala v južni Evropi prevladujoč migracijski trend, ter opozoriti na naraščajočo neenakost, ki temelji na ideologiji multikulturalizma kot mehanizma socialnega razlikovanja in izključevanja 'kulturnih tujcev'.

V Španiji, ki je že vsaj pol stoletja vpeta v izredno kompleksne migracijske procese, sodobno imigracijo pojmujejo predvsem kot nezaželeno in pogosto ilegalno naselitev neizobraženih, revnih afriških (muslimanskih) delavcev, ki naj bi domnevno predstavljali grožnjo obstoječemu kulturnemu, družbenemu in ekonomskemu sistemu. Zaradi družbenih, političnih in ekonomskih kontekstov ter migracijske politike in politike državljanstva, ki se nanašata zlasti na pojmovanje porekla oziroma izvornih domovin različnih priseljencev, v Španiji v veliki meri razlikujejo med imigranti iz Afrike, Latinske Amerike in Evrope.

Pojmovanje imigracije kot grožnje pa je politični in medijski konstrukt, saj največjo skupino priseljencev še vedno predstavljajo državljani drugih evropskih držav. Evropskih priseljencev v Španiji sploh ne pojmujejo kot pravih tujcev, kajti ti predstavljajo transnacionalne migrante srednjega socialnega razreda in se lahko v kontekstu integracije Evropske unije redno in prosto gibljejo med Španijo in njihovo izvorno domovino.

Pripadniki različnih kategorij imigrantov se gibljejo v navidezno istih, a strukturno skoraj povsem ločenih prostorih in zavzemajo različne družbene pozicije. Mimobežnost obeh svetov imigrantov je opazna na primer v urbanih okoljih in ob obalah južne Španije, kjer v neposredni bližini živijo tako evropski priseljenci kot tudi afriški ekonomski imigranti. Njihove družbene statuse po eni strani določajo interakcije, po drugi strani pa jih s pravnimi kategorijami dodatno zelo rigidno utrjuje imigracijska politika, ki spodbuja neenakost in celo določa izključujočo ilegalnost migrantov.

Dr. **Jana S. Rošker**, prof., Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za azijske in afriške študije

Aškerčeva 2, Ljubljana, e-pošta: jana.rosker@ff.uni-lj.si

MEDKULTURNI DIALOGI KOT DEL KULTURNEGA PREŽIVETJA

Kar zadeva interakcije na področju mednarodnega in medkulturnega razumevanja, razpolagamo ljudje na pragu tretjega tisočletja z neslutnimi možnostmi hitre in učinkovite komunikacije. Nevarnost, ki je skrita za temi neslutnimi možnostmi, je povezana z neenakovrednimi razmerji oblasti: pravice in dostop do teh tehnoloških možnosti niso na razpolago vsem ljudem v enaki meri. Delitev sveta na center in periferijo, na prvi in tretji svet, na "razvite" in "nerazvite" družbe, merodajno določa tudi možno stopnjo uresničevanja konkretnih, ne zgolj teoretičnih možnosti. Negativna konotacija globalnega razvoja ni v tehnologiji kot taki, temveč v možnostih in načinu njene uporabe, kar pa je seveda zopet povezano s kapitalom in z vprašanjem lastnine proizvodnih sredstev. Soočeni smo s težnjo h kulturni uniformaciji, ki nosi v sebi potencial izbrisanja posamičnih, v strukturi blagovnih komunikacij "neracionalnih" ali vsaj "odvečnih", kulturnih identitet. Slednje pa so bistvenega pomena za avtonomijo osebnosti, ki je temelj upanja na svobodno človeštvo. Pričujoči prispevek nakazuje možnosti premostitve kapitalističnih struktur, ki se kažejo ne zgolj v praksi, temveč tudi v teoriji.

Ključne besede: dialog z Borutom, metodologija medkulturnih raziskav, primerjalna filozofija, medkulturni dialogi

Dr. **Cvetka Tóth**, prof., Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za filozofijo
Aškerčeva 2, Ljubljana, e-pošta: cvetka.toth@ff.uni-lj.si

METAFIZIKA SMRTI - O IDEJI NESMRTNOSTI

Smrt nikakor ni nekaj poslednjega in dokončnega, zato filozofska tanatologija ohranja idejo o nesmrtnosti. Gre za kozmično metafizičen smisel življenja, ki je v moči življenja, da se presega oziroma transcendirata. Iz presežne naravnosti življenja, kajti človek je *animal metaphysicum* izhaja, da človek svoje življenje, dokler ga živi, že od samega začetka, dojema z vidika lastne večnosti. Prispevek razpravlja o nujnosti ohranjanja ideje nesmrtnosti, ki je z novejši filozofije domala izginila in poudarja imena ateistično usmerjenih filozofov, ki celo s svojim ateizmom nasprotujejo eksistencialističnemu čaščenju ideje smrti. Gre za deležnost na ideji večnosti, ki jo filozofija danes povezuje s pojmi kot knjiga življenja in učasovanje bivajočega; ta pomeni čas brez konca v večnost in ne po nihilističnem vzoru kot čas brez konca v nič.

SOOČENJE POGLEDOV – BOJ ZA POZORNOST

Krovno polje raziskave je boj za pozornost. Boj govorca za pogled poslušalca. »Če osvojiš pogled, boš osvojil tudi srce«, so šepetali stari Indijci.

Avtor bo opisal bitko javnega govorca v živo za pogled njegovih poslušalcev. Vzpostavitev očesnega stika velikokrat ogrozi nastopajoči govorec sam. Ker slike na ogled postavi in tekmuje z njimi, namesto da bi besedna sporočila mednje vpletal. Slike pa so hočeš nočeš slikovitejše od besednih sporočil in govorec se oddalji v spremljevalni vokal ali celo v oddaljeno žebranje.

Z voljo do govora govorec poveča moč pogleda, kakor bager izkoplje ceste do poslušalcev in po njih pošlje svoje besedne tovore, kakor je že zastavil svojo metaforo Avrelij Avguštin.

Pa vendar – avtor ne odkriva nobene mistike in nobenih čarovnij v pogledu skrivnostno skritih.

Pogled govorca je orožje v bojevanju za pozornost in nenasilni pristni pogled je temeljno orodje večšine prepričevanja.

Za primerjavo bo soočil še pogloblitve značilnosti soočenja igralca na odru in občinstva v dvorani, televizijskega dokumentarnega govorca in televizijskega gledalca ter filmskega igralca in filmskega gledalca.

Avtorjev govorni nastop, ki bo govoril o nevarnih razmerjih pogledov enega govorca enemu ali več poslušalcem (gledalcem) in ki bo nenehno opisoval najrazličnejše podobe, ne bo vseboval nobenih slikovnih pomagal. S tem bo skušal prijazno pobiti Heraklitovo misel, da so »oči natančnejša priča kot ušesa«.

BARBARSKE GOSTIJE, RIMSKO POSODJE: KAJ POMENI BITI RIMLJAN?

V vsakodnevnem pripravljanju, serviranju in uživanju hrane se ljudje ne samo hranijo, ampak tudi izražajo – socialno, ekonomsko, politično in ideološko. Kar jemo 'mi', ni tisto, kar jedo 'drugi', in ta razlika nam je v pomoč pri diferenciaciji.

Hrana je mnogo več kot zgolj živilo. Ob svoji vsakdanji nujnosti vsebuje vrsto simbolnih pomenov in izraža koncepte, ki so vitalni za delovanje družbe: bogastvo, status in identiteta se lahko izrazijo skozi vrsto uporabljene hrane in način njene konzumpcije.

Te poudarke avtorica povzema ob raziskavi širjenja rimske materialne kulture na območju zahodne in osrednje Slovenije v času pred rimsko zasedbo. Doslej so v nizu raziskav uvoz teh predmetov enačili s širjenjem rimskega vpliva in/ali romanizacijo. V prispevku avtorica izhaja iz premise, da te interpretacije ni moč poglobiti, ne da bi se sprijaznili z dejstvom, da so bili ti predmeti predvsem recipienti za hrano in pijačo. Spregled tega dejstva ni spregled trivialne podrobnosti, ampak vodi k napačni interpretaciji sprememb v tem prostoru in času.

Sledi analiza zgodnjih importov z nekaterih najdišč v zahodni in osrednji Sloveniji. Arheološki viri podpirajo misel, da gre za povsem določeno uporabo teh dobrin, saj kažejo zlahka prepoznavni vzorec: prve rimske importe najpogosteje sestavljajo vinske amfore ter t. i. namizno posodje. Struktura arheoloških zapisov na analiziranih najdiščih je podobna in ponavljajoča se: amfore – posode za transport in hranjenje nove alkoholne pijače, vina, ter posode za uživanje jedi in pijač.

Avtorica trdi, da je ta zgodnji uvoz v večini posodje, ki so ga uporabljali v gostijah keltiziranih staroselcev, torej na povsem določen, nerimski način. Jasno opozicijo rimskega in staroselskega načina konzumacije odločno kontrastira skozi škandaliranje grške in rimske etnografije nad nezmernimi popivanji keltskih ljudstev. Identiteta, ki se je izražala skozi symposium in ceno, se je potrjevala skozi opozicijo navadam druge skupine ljudi.

Ljubljana, 2006

Izdala: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta,

Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

Uredila: Katja Hrobat

Fotografija: Mihaela Hudelja, dokumentacija OEKA

Naklada: 100